

การดูแลสุขภาพเบื้องต้น การจัดการอาหารและสิ่งของ(สังฆทาน)ถวายพระ

๑. สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบด้านอาหารและสิ่งของ(สังฆทาน)ถวายพระ

สถานการณ์ปัจจุบันพบว่าพระภิกษุอาพาธด้วยโรคไขมันในเลือดสูง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคปอดหัวใจ และหลอดเลือด ซึ่งมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมดำรงชีวิตและการบริโภคอาหารที่ได้รับมาจากการถวายอาหารของญาติโยม พระสงฆ์เป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญทางสังคมอย่างมาก และไม่อาจหลีกเลี่ยงจากความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพดังกล่าวได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของพระสงฆ์ ตลอดจนการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขที่ไม่สามารถปฏิบัติได้เหมือนคนปกติทั่วไป ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีนโยบายด้านการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ที่ให้สิทธิสำหรับ พระสงฆ์อาพาธแล้วสามารถเข้ารับบริการในโรงพยาบาลสงฆ์และโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้ฟรีทั่วประเทศ ตามสิทธิหลักประกันถ้วนหน้า ตลอดจนการขยายบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้ครอบคลุมทั่วประเทศแล้วก็ตาม

และมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการถวายสังฆทานในปัจจุบัน มีผู้กล่าวว่าเกิดจากปรากฏการณ์ "ถังสี่เหลี่ยม" โดยกล่าวว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวมีที่มาจากที่ร้านค้าสังฆภัณฑ์จัดสินค้าเป็นถังไทยธรรมที่บรรจุสิ่งของเครื่องใช้นามาวางจำหน่ายโดยมีการใช้บรรจุภัณฑ์สี่เหลี่ยมเพื่อให้เห็นที่ติดตาของผู้ซื้อ และบางร้านมีการติดสัญลักษณ์ร้านค้าบนบรรจุภัณฑ์เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของถังสี่เหลี่ยมให้แก่ผู้ซื้ออีกด้วย โดยเรียกถังสี่เหลี่ยมดังกล่าวว่าเป็น "ถังสังฆทาน" และปรากฏว่าพุทธศาสนิกชนนิยมซื้อสินค้านี้ไปถวายพระสงฆ์ เพราะมีความสะดวกที่ไม่ต้องไปจัดหาสิ่งของด้วยตนเอง และความสวยงามของการจัดรูปแบบสิ่งของในตัวบรรจุภัณฑ์และเนื่องจากการที่ถังสี่เหลี่ยมดังกล่าวมีผู้นิยมซื้อเพื่อนำไปถวายพระสงฆ์ จึงทำให้สินค้านี้กลายเป็นสินค้าสำคัญของร้านค้าต่าง ๆ ห้างค้าปลีก หรือแม้ในห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ จนในระยะเวลาหลังเริ่มมีร้านค้าบางร้านเอาเปรียบผู้ซื้อโดยจัดสิ่งของในถังสี่เหลี่ยมที่ไม่ได้คุณภาพหรือน้อยกว่าความเป็นจริง เช่น การทำให้สิ่งของมีจำนวนมากโดยใส่ขวดน้ำหรือกระดาษลังในถังสี่เหลี่ยมเพื่อถ่วงน้ำหนัก และปรากฏว่ามีการกระทำเช่นนี้มานานแล้วนับสิบปีโดยไม่มีผู้ออกมาร้องเรียน (เนื่องจากสินค้านี้ส่วนใหญ่จะนำไปถวายพระสงฆ์โดยที่ผู้ซื้อไม่เคยแกะถังสี่เหลี่ยมเพื่อตรวจสอบ)

จนในช่วงปี 2548 เริ่มมีรายการโทรทัศน์ออกข่าวเปิดโปงการเอาเปรียบดังกล่าวและมีสื่อมวลชนและองค์กรต่าง ๆ เสนอข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวมาเป็นระยะ จนในที่สุดสำนักงานคณะกรรมการ

คุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) จึงได้ออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยฉลาก ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2550) เรื่อง ให้ชุดสังฆทานและชุดไทยธรรมเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก เพื่อควบคุมชุดสังฆทานและชุดไทยธรรมที่ขายตามร้านค้าและร้านสังฆภัณฑ์ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพต่อไป แต่ก็ยังคงมีผู้ค้าบางรายแอบนำสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพมาใส่ในถังเหลืองเพื่อจำหน่ายอยู่บ้าง

ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้ "ถังสีเหลือง" เป็นสิ่งของแรก ๆ ที่พุทธศาสนิกชนชาวไทยส่วนใหญ่คิดถึง เมื่อจะไปทำบุญถวายจุฬารูปตามวัดต่าง ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า "การทำบุญด้วยถังสีเหลือง" เป็นสิ่งคู่กันอย่างไม่ออก และมักเรียกรวมกันว่า การถวายสังฆทาน ซึ่งยังคงก่อปัญหาความลำบากใจให้แก่พระสงฆ์ตามวัดต่าง ๆ อยู่จนถึงปัจจุบัน เพราะยังคงมีร้านค้าบางร้านใช้สินค้าราคาถูกหรือไม่ได้คุณภาพบรรจุลงในถังเหลืองออกจำหน่ายอยู่ ดังนั้นการทำบุญให้เป็นสังฆทานที่มีคุณภาพโดยแท้จริงควรซื้อหาสินค้าที่จะนำไปถวายโดยพิจารณาจากความจำเป็นและประโยชน์ของพระสงฆ์ มากกว่าประโยชน์คือความสะดวกของผู้ถวาย

ยังพบว่าสังฆทานที่พุทธศาสนิกชนตั้งใจนำไปถวายให้กับพระที่วัดนั้น เมื่อท่านรับแล้วปรากฏว่าเป็นสิ่งของเครื่องใช้ที่ใช้ไม่ได้ เช่นเป็นสินค้าหมดอายุ ไม่มีคุณภาพ ท่านจึงวางทิ้งเอาไว้เป็นกองขยะข้างกุฏิ ไม่ได้เอาไปแจกจ่ายให้กับพระรูปอื่นที่สามารถใช้ได้ ทำให้เป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

จากสถานการณ์และผลกระทบที่ได้จากการวิจัย การตรวจสอบสุขภาพของพระเป็นข้อมูลในการศึกษาปัญหาสุขภาพของพระสงฆ์ในระดับประเทศ จากการรายงานข้อมูลที่เคยแพร่ด้านสุขภาพของพระสงฆ์ให้สาธารณชนได้ ทราบ กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเป็นนโยบายในการขับเคลื่อนให้มีการส่งเสริมพัฒนากระบวนการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ จากปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ส่วนมากเกิดจากการมีพฤติกรรมสุขภาพไม่เหมาะสม การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการในการส่งเสริมสมรรถภาพร่างกายให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงการสร้างเสริมสุขภาพแก่ประชาชนทุกกลุ่มอายุ ซึ่งพระสงฆ์เป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่จะต้องได้รับการดูแลสุขภาพทั้งนี้ที่ผ่านมากการบริการดูแลสุขภาพพระสงฆ์อยู่ในวงจำกัด พระสงฆ์มีโอกาสเข้าถึงระบบบริการสุขภาพน้อย และมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในระดับต่ำ ขาดการตรวจสุขภาพประจำปีและมีข้อจำกัดการออกกำลังพุทธสมาคมจังหวัดสตูล จึงเห็นความสำคัญในการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพให้กับพระภิกษุสงฆ์เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรให้ความสำคัญในการสร้างเสริมสุขภาพ การศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพรวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดสตูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะสุขภาพและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนจัด โครงการพัฒนาระบบบริการการดูแลสุขภาพแก่

พระสงฆ์ อย่างบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาสุขภาพที่ดีแก่พระสงฆ์อันช่วยจรโรง
พระพุทศาสนาให้ยั่งยืนต่อไป

การจัดการอาหารและสิ่งของ(สังฆทาน)ถวายพระ

สมัชชาสุขภาพจังหวัดสตูลครั้งที่สาม ได้พิจารณารายงานเรื่อง การจัดการอาหารและสิ่งของ (สังฆทาน)ถวายพระ

รับทราบว่า สาธารณสุขจังหวัด เฝ้าสุขภาพพระสงฆ์เป็นห่วง พบผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง-หัวใจเหตุบริโภคน้ำมัน ไขมัน เค็ม กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำ โครงการตรวจสุขภาพพระภิกษุสามเณรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขึ้น เพื่อให้พระภิกษุสามเณร ทั่วประเทศจำนวน 349,627 รูป ได้รับการดูแลสุขภาพให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บอย่างทั่วถึง สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเต็มที่

ห่วงกังวลและพบว่า อาหารคาวที่ประชาชนนิยมใส่บาตร ได้แก่ แกงเขียวหวาน ไข่พะโล้ ผัดกะเพรา ผัดผักไก่/ หมูทอด ส่วนขนมหวานที่นิยมใส่บาตร ได้แก่ ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง เม็ดขนุน กล้วยบวชซึ่งขนมชั้น ซึ่งทำให้พระภิกษุ สามเณรต้องบริโภคอาหารหวานมัน เค็ม เพราะฆราวาส และร้อยละ 72 เชื่อว่าญาติผู้ล่วงลับไปแล้วได้รับอาหารนั้นด้วยจึงเลือกอาหารที่ญาติชอบใส่บาตรทำบุญ

ห่วงกังวลว่า พระภิกษุไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพ ไม่เข้าใจถึงวิธีการปฏิบัติตนให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ สามารถดูแลตนเองได้ในยามที่เจ็บป่วย สามารถสังเกตอาการเพื่อเฝ้าระวังโรคในหมู่พระสงฆ์ได้

ชื่นชม ต่อการเคลื่อนไหวของเครือข่ายพุทธสมาคมและเครือข่ายพระสงฆ์ได้มีการรณรงค์อย่างสม่ำเสมอในการตรวจสุขภาพพระสงฆ์และการให้ความรู้

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. ขอให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดและพุทธสมาคมจังหวัดสตูล เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบงานของคณะสงฆ์ เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงกับวัด สาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล พัฒนาสังคม ความมั่นคงของมนุษย์ วัฒนธรรมจังหวัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน และภาคีเครือข่ายภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องพัฒนากระบวนการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ในจังหวัด ดังนี้

๑.๑ การจัดทำระบบข้อมูลพระสงฆ์ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการรณรงค์ทำแผนยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนเพื่อป้องกัน แก้ไขด้านสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดสตูลให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ ความ

เข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม และควรจัดสภาพแวดล้อมในบริเวณวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์ เป็นเขตปลอดบุหรี่และอบายมุขทั้งปวง จัดให้มีการถวายความรู้เรื่องพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองในวิถีทางที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้อง โดยเฉพาะพฤติกรรมการสูบบุหรี่ การออกกำลังกาย และการพิจารณาฉันภัตตาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ไม่มีความเสี่ยงต่อโรค โดยการจัดทำคู่มือสุขภาพ สื่อประชาสัมพันธ์หรือจัดตั้งศูนย์ สุขภาพพระสงฆ์ ภายในวัดของเจ้าคณะผู้ปกครองในแต่ละท้องที่ เพื่อให้ได้แนวทางในการวางแผนพัฒนา พฤติกรรมสุขภาพของพระภิกษุที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ จัดตั้งอาสาสมัครพระสงฆ์หรือ อสม.พระสงฆ์ ที่เข้าอบรมต้องทำแบบทดสอบความรู้เรื่องโรคต่างๆ เช่นอาการกำเริบของโรคความดัน โลหิตสูงเป็นอย่างไร หลังจากนั้นผู้อบรมจึงจะให้ความรู้ที่ถูกต้องให้แทนถัดมาคือการอบรมเรื่องสรีระของร่างกายฝึกปฏิบัติการวัดความดันด้วยเครื่องวัด แบบ ดิจิตัล การเจาะเลือดที่ปลายนิ้วเพื่อวัดระดับน้ำตาล ในเลือด รวมถึงการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และรอบเอวเพื่อนำไปคิดคำนวณมวลกาย การทำแผลเบื้องต้นการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย กรณีฉุกเฉินและการช่วยฟื้นคืนชีพด้วยได้ให้การสนับสนุน เรื่องการฝึกอบรมอาสาสมัครพระสงฆ์ ที่ทุกวัดต้องปฏิบัติตาม ด้วยเล็งเห็นว่าหากพระสงฆ์มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องโรค ก็จะดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท ไม่ต้องเจ็บป่วย (ตัดจนกลายเป็นภาระของสังคม) พระสงฆ์เปรียบเสมือนหัวใจสำคัญ ของสังคมไทย ในการเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจ หากพระสงฆ์เจ็บป่วยแล้วใครจะเป็นที่พึ่งของญาติโยม ดังนั้น พระสงฆ์จะต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ทั้งการเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาและการเป็น ผู้นำเรื่องสุขภาพด้วย

๑.๓ ควรมีการพัฒนาหรือหารูปแบบวิธีการดูแลส่งเสริมสุขภาพให้พระสงฆ์ ศึกษาศักยภาพ และทุนทางสังคมของวัดแต่ละแห่ง เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น รวมทั้งสนับสนุนให้พระสงฆ์ใส่ใจในการดูแลสุขภาพตนเองมากยิ่งขึ้น เช่น กิจกรรมทางกายที่เหมาะสมและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

๑.๔ ควรมีการรณรงค์เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่ถวายภัตตาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์เพื่อลดภาวะเสี่ยงในการเกิดโรค หรือพระภิกษุที่มีโรคประจำตัวควรได้รับภัตตาหารที่เหมาะสมเฉพาะโรค

๑.๕ ควรสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ แก่พุทธศาสนิกชนที่มีจิตศรัทธา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันในการดูแลและจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ อย่างเป็นองค์รวมต่อเนื่องและยั่งยืน

๒. ให้ สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและพุทธสมาคมจังหวัดสตูล เป็น ผู้รับผิดชอบในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคี /เครือข่ายที่ให้บริการสุขภาพทั้งภาครัฐและ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคณะสงฆ์ ชุมชน และภาคประชาชนในพื้นที่จังหวัดสตูล ดำเนินการ

๒.๑ ให้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด พัฒนาระบบและรูปแบบการบริการด้านสุขภาพของ พระสงฆ์ การตรวจสุขภาพเบื้องต้น การคัดกรอง การตรวจเยี่ยมและการดูแลพระสงฆ์ที่เจ็บป่วยอย่าง ต่อเนื่อง อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๒.๒ ให้ อปท.และคณะกรรมการวัด รณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชน และร้านขายสังฆทาน มีความ ตระหนักในการจัดหาเครื่องถวายสังฆทาน หลีกเลียงงดเว้นสิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ เลือกล้างที่มี ความจำเป็นมีประโยชน์ต่อพระสงฆ์จริง ๆ ไม่เป็นการสูญเปล้าจากสังฆทานที่จัดหามาถวาย

๓. ขอให้คณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดสตูล มีการติดตาม ประเมินผลและรายงาน ความก้าวหน้าการดำเนินงานต่อสาธารณะ ให้นายกรัฐมนตรี และเอกชนที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการตามลำดับ ต่อไป